

छात *a.* emaciated (*p. p.* from छो above); छोतेतराम्बु-
च्छटा K. P. 1. 4.

छोटिका Snapping the thumb and fore-finger together
(Mar. चुटकी); दातुं प्रावर्तत द्वाभ्यां हस्ताभ्यां छोटिकां जडः Ks. 65.
211; इति छोटिकां ददाति Ratn. 3 (between verses 9 and 10).

छोटिन् *m.* [छुट्-णिनि] A fisherman.

छोरणम् Abandoning, leaving.

छोलङ्गः A citron, lime.

छुद्यु 1 *A.* (छपवते) To go, move, approach.

ज

ज *a.* [जि-जन्-ञ-वा ङ] (At the end of comp.) 1 Born
from or in, produced or caused by, descended
from, growing in, living or being at or in &c.; अत्रिनेत्रज,
कुलज, जलज, क्षत्रियज, अण्डज, उद्भिज &c. -2 Prepared from,
made of. -3 Belonging to, connected with, peculiar to.
-4 Swift. -5 Victorious, conquering. -जः 1 A father.
-2 Production, birth. -3 Poison. -4 An imp or goblin.
-5 A conqueror. -6 Lustre. -7 N. of Viṣṇu. -8 N.
of Śiva. -9 Enjoyment. -10 Speed, swiftness. -11 (In
prosody) One of the eight syllabic feet (गण); जो जारः
जा योनिः and जं च जातं रजतमेव च । Enm. The Nm. of
राघव says : जो जये विजये मेरौ शब्दे जेतारि मत्सेर । and जं कटी-
भूषणे पत्न्यां तेजस्यम्बुनि जन्मनि ।

जम् wife; L. D. B.

जम् 10 P. (जंसयति) 1 To protect. -2 To liberate,
release, set free.

जकुटः 1 The Malaya mountain. -2 A dog. -टम्
A pair.

जक्ष् 2 P. (जक्षति, जक्षित or जग्ध) 1 To eat, eat up,
destroy, consume; Bk. 4. 39; 13. 28; 15. 46; 18. 19;
Me. 21. -2 To laugh.

जक्षणम्, जक्षिः Eating, consuming.

जक्ष्मः, -क्ष्मन् = यक्ष्मन् calling; L. D. B.

जगत् *a.* (-ती *f.*) 1 Moving, movable; सूर्य आत्मा जगत-
स्तस्थुषश्च Rv. 1. 115. 1; इदं विश्वं जगत्सर्वमजगच्चापि यद्भवेत्
Mb. -*m.* Wind, air. -*n.* The world, the universe;
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ R. 1. 1. -2 'The world
of the soul', body; Māl. 5. 2. -3 A multitude of
animals.....स्याज्जगद्विष्टपे पुमान् । इङ्गे वायौ ना जङ्गमे मृगषण्डेऽ
प्ययं त्रिषु । Nm. -ती (*dual*) Heaven and the lower
world. -Comp. -अम्बा, -अम्बिका N. of Durgā. -आत्मन्
m. the Supreme Spirit. -आदिः, आदिजः the Supreme
deity. -आदिजः an epithet of Śiva. -आधारः 1 time.
-2 air, wind. -आयुः, -आयुस् *m.* wind. -ईशः, -पतिः
'the lord of the universe', the Supreme deity; an
epithet of Viṣṇu and Śiva. -उद्धारः salvation of the
world. -कर्तृ, -धातृ *m.* 1 the creator of the world.
-2 Brahmā. -कारणम् the cause of the universe. -गुरुः

1 the Supreme deity. -2 Śiva. -3 Nārada. -4 Brahmās
-5 Viṣṇu. -चक्षुस् *m.* the sun. -चन्द्रिका Bhaṭṭotpala's
commentary on Bṛihatsamhitā (also called चिन्तामणि).
-चित्रम् a wonder of the universe; पश्येदानीं जगच्चित्रम्
Rām. 7. 34. 9. -जीवः a living being; एक एको जगज्जीवैरियेष
स्वात्मपोषणम् Rāj. T. 2. 25. -त्रयम् the three worlds
i. e. heaven, earth and the lower world. -दीपः the
sun. -धात्री 1 Durgā. -2 Sarasvatī. -नाथः 1 the lord
of the universe. -2 Viṣṇu. -3 Dattātreya. -4 N. of a
country. -5 N. of an idol at Jagannātha. -6 N. of a
poet. (-थौ) Viṣṇu and Śiva. (-था) N. of Durgā.
-निवासः 1 the Supreme Being. -2 an epithet of Viṣṇu;
जगन्निवासी वसुदेवसञ्जनि Śi. 1. 1. -3 worldly existence.
-पतिः God, Lord of the universe; यदा च तस्याधिगमे
जगत्पतेः Ku. -प्रभुः 1 an epithet of Brahmā, Viṣṇu and
Śiva. -2 an Arhat of the Jainas. -प्राणः, -बलः wind.
बीजम् N. of Śiva. -मातृ *f.* 1 Durgā. -2 Lākṣmī.
-योनिः 1 the Supreme Being. -2 an epithet of Viṣṇu.
-3 of Śiva. -4 of Brahmā. (-निः *f.*) the earth.
-वन्द्यः N. of Kṛiṣṇa. विनाशः the expiration of Yugas.
-वहा the earth. -साक्षिन् *m.* 1 the Supreme spirit. -2.
the sun. -सेतुः the Supreme Being. -स्रष्टृ *m.* 1 the
creator of the world. -2 Brahmā. -3 Śiva. -स्वामित्वम्
the sovereignty of the world; जगत्स्वामित्वलाभः प्रभोः Ratn.
4. 19.

जगती 1 The earth; (समीहते) नयेन जेतुं जगतीं सुयोधनः
Ki. 1. 7; समतीत्य भाति जगती जगती 5. 20. -2 People,
mankind. -3 A cow. -4 The site of a house. -5 A
field planted with jambu. -6 A kind of metre (see
App.). -Comp. -अधीश्वरः, -ईश्वरः a king; N. 2. 1.
-धरः a mountain. -पतिः A king त्रिःसप्तकृत्वो जगतीपतीनाम्
Ki. 3. 18. -रुद्र *m.* a tree.

जगद् An attendant, guardian.

जगनुः (ज्नुः) 1 Fire. -2 An insect. -3 An animal.

जगरः [जागर्ति युद्धेऽनेन जागृ-अन् पृषो० Tv.] An armour.

जगल *a.* 1 Rough, tricky, knavish. -2 Dark, black.
-रुम् 1 Cowdung. -2 An armour. -3 A kind of liquor
(*m.* also in the last two senses).